

УДК 37.13:9881

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5\(47\)-1630-1639](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-5(47)-1630-1639)

Поліщук Людмила Петрівна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0009-0009-2459-0192>

Пушкар Тетяна Миколаївна кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської філології та перекладу, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0001-5060-7167>

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕТЕКТИВНОГО ЖАНРУ ТА ПРОБЛЕМИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ В МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Анотація. Детективний жанр у сучасному літературознавстві та перекладознавстві розглядається як складне багаторівневе явище, що поєднує структурні, семантичні, когнітивні та культурні характеристики. Його популярність у світовому художньому дискурсі зумовлена не лише динамічністю сюжету, а й здатністю відображати соціальні, психологічні та морально-етичні проблеми суспільства. У статті проаналізовано структурно-семантичні особливості детективного жанру та специфіку їх відтворення у перекладі в умовах сучасного медіадискурсу. Основну увагу приділено дослідженню композиційної організації детективного тексту, зокрема, логічній послідовності подій, ролі інтриги, функціонуванню системи персонажів, а також символічним і мовностилістичним засобам, що забезпечують жанрову цілісність твору.

У роботі встановлено, що детективний текст характеризується високим рівнем семантичної насиченості, оскільки кожна мовна одиниця може виконувати не лише інформативну, але й прагматичну, емоційно-експресивну та імпліцитну функції. Особливу роль відіграють приховані смисли, алюзії, підтекст та культурно марковані елементи, які ускладнюють процес міжмовної передачі змісту. З'ясовано, що переклад детективного жанру потребує збереження балансу між структурною точністю оригіналу та семантичною адекватністю перекладу, адже порушення логічної послідовності або втрата ключових деталей можуть негативно впливати на сприйняття сюжету реципієнтом.

У статті проаналізовано основні проблеми перекладу детективних текстів, серед яких питання еквівалентності, адекватності, перекладності та неперекладності окремих мовних одиниць. Дослідження спирається на праці провідних учених у галузі перекладознавства, зокрема Ю. Найди, Ч. Табера, І. Корунця, Е. Піма та інших, які розглядали переклад як складний комунікативний процес, спрямований на досягнення функціональної відповідності між оригіналом і перекладом. Визначено, що перекладач детективного тексту має враховувати не лише мовні особливості твору, а й соціокультурний контекст, прагматичні установки автора та очікування цільової аудиторії.

Окрему увагу приділено медіаперекладу як одному з актуальних напрямів сучасного перекладознавства. Встановлено, що розвиток масової комунікації, цифрових технологій та глобального інформаційного простору сприяв активному поширенню детективного жанру у різних формах медіадискурсу, зокрема у кіно, телесеріалах, цифрових платформах та аудіовізуальному контенті. Це, своєю чергою, зумовлює необхідність адаптації текстів до іншомовної аудиторії з урахуванням культурних, лінгвістичних та комунікативних чинників. Доведено, що ефективність перекладу детективного жанру залежить від здатності перекладача передати атмосферу напруження, інтриги та психологічної динаміки твору, зберігаючи його жанрову специфіку та емоційний вплив на читача.

Ключові слова: детективний жанр, семантика, структура, переклад, еквівалентність, адекватність, медіапереклад, комунікація.

Polishchuk Liudmyla Petrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of English and translation department, Zhytomyr State University named after Ivan Franko, Zhytomyr, <https://orcid.org/0009-0009-2459-0192>

Pushkar Tetiana Mykolaivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of English and translation department, Zhytomyr State University named after Ivan Franko, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0001-5060-7167>

STRUCTURAL AND SEMANTIC FEATURES OF THE DETECTIVE GENRE AND ISSUES OF THEIR TRANSLATION IN MEDIA DISCOURSE

Abstract. The detective genre in contemporary literary and translation studies is regarded as a complex and multi-layered phenomenon that combines

structural, semantic, cognitive, and cultural characteristics. Its popularity in modern literary discourse is determined not only by the dynamic nature of the plot but also by its ability to reflect social, psychological, and moral issues of society. The article examines the structural and semantic features of the detective genre and the peculiarities of their reproduction in translation within contemporary media discourse. Particular attention is paid to the compositional organization of detective texts, including the logical sequence of events, the role of intrigue, the functioning of the character system, and the symbolic and stylistic devices that ensure the genre integrity of the work.

The study establishes that detective texts are characterized by a high level of semantic density, since each linguistic unit may perform not only an informative but also a pragmatic, emotional, expressive, and implicit function. Hidden meanings, allusions, subtext, and culturally marked elements play a significant role in detective fiction and considerably complicate the process of interlingual transfer.

It has been determined that translating detective fiction requires maintaining a balance between the structural accuracy of the original text and the semantic adequacy of the translation, as any violation of logical consistency or omission of essential details may negatively influence the reader's perception of the plot.

The article analyzes the main problems related to the translation of detective texts, including issues of equivalence, adequacy, translatability, and untranslatability of specific linguistic units. The research is based on the works of leading scholars in translation studies, particularly E. Nida, C. Taber, I. Korunets, and E. Pym, who considered translation to be a complex communicative process aimed at achieving functional correspondence between the source text and the target text. It is emphasized that the translator of detective fiction should take into account not only linguistic peculiarities but also the sociocultural context, the author's pragmatic intentions, and the expectations of the target audience.

Special attention is devoted to media translation as one of the most relevant fields of modern translation studies. The development of mass communication, digital technologies, and the global information space has contributed to the active dissemination of detective fiction in various forms of media discourse, including films, television series, digital platforms, and audiovisual content. Consequently, there is a growing need to adapt detective texts for foreign-language audiences while considering cultural, linguistic, and communicative factors. The study proves that the effectiveness of translating detective fiction depends on the translator's ability to preserve the atmosphere of suspense, intrigue, and psychological dynamics while maintaining the genre specificity and emotional impact of the original work.

Keywords: detective genre, semantics, structure, translation, equivalence, adequacy, media translation, communication.

Постановка проблеми. Детективний жанр у сучасному літературознавстві та перекладознавстві постає як складна система, що поєднує структурні та семантичні особливості, які визначають його жанрову специфіку. Проблема полягає в тому, що ці особливості створюють значні труднощі для перекладача, адже вимагають одночасного збереження логічної послідовності сюжету, відтворення символічних елементів та передачі культурних і психологічних нюансів. Ускладнює ситуацію й те, що сучасний медіадискурс накладає додаткові вимоги на переклад: тексти повинні бути адаптовані для масової аудиторії, зберігаючи при цьому жанрову автентичність. Таким чином, постає проблема пошуку ефективних стратегій перекладу, які дозволять досягти балансу між структурною точністю та семантичною адекватністю, враховуючи культурні та прагматичні чинники. Чарльз Табер, продовжуючи ідеї Найди, наголошував на необхідності максимальної відповідності стилю та значення оригіналу. Його підхід підкреслює важливість збереження семантичної цілісності, що є ключовим для перекладу детективних текстів, де кожна деталь може мати значення для розкриття інтриги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українському перекладознавстві вагомий внесок зробив Іван Корунець, який розглядав переклад як давню культурну практику та підкреслював роль перекладача як посередника між культурами [7, с. 117]. Його дослідження акцентують на необхідності врахування культурного контексту, що особливо актуально для детективного жанру, де соціальні та психологічні чинники часто визначають мотивацію персонажів.

Ентоні Пім у своїх працях звернув увагу на проблему еквівалентності та її еволюцію від структурно-семантичного рівня до комунікативно-функціонального. Він підкреслював, що переклад має відповідати умовам конкретного акту комунікації, а не лише формальній близькості до оригіналу.

Це положення є надзвичайно важливим для медіаперекладу, де тексти повинні бути адаптовані до потреб масової аудиторії [2].

Сучасні дослідження також акцентують увагу на проблемі перекладності та неперекладності. У працях європейських та американських учених простежується тенденція до пошуку «золотої середини» між стратегіями одомашнення та очуження. Для перекладу детективного жанру це означає необхідність балансування між збереженням культурної специфіки та забезпеченням зрозумілості для іншомовного читача.

Таким чином, аналіз останніх досліджень свідчить про те, що переклад детективного жанру потребує комплексного підходу, який враховує не лише структурно-семантичні параметри, а й культурні, психологічні та прагматичні чинники. Це створює підґрунтя для подальшого дослідження проблеми у контексті медіадискурсу, де переклад виконує не лише функцію міжмовної комунікації, а й стає інструментом масового впливу.

Мета статті - дослідження структурних та семантичних особливостей детективного жанру та визначення їхнього впливу на перекладацьку практику в умовах сучасного медіадискурсу. Завданням є окреслення основних труднощів, що виникають у процесі перекладу, аналіз існуючих теоретичних підходів до проблеми еквівалентності та адекватності, а також визначення можливих стратегій і методів, які забезпечують ефективність міжмовної комунікації.

Виклад основного матеріалу. Детективний жанр вирізняється складністю та багатшаровістю, адже його структурні й семантичні риси мають специфіку, що відрізняє його від інших літературних напрямів культурами [5]. Структура детективного твору зазвичай базується на побудові сюжету та способі розкриття та розв'язання загадки, тоді як семантика пов'язана з використанням характерних символів.

Типова сюжетна організація детективу передбачає чітку лінію розвитку подій, яка концентрується навколо розслідування злочину. У першій частині твору автор подає факти злочину, описує обставини, вводить коло підозрюваних і створює атмосферу реалістичного світу. Друга частина присвячена процесу розгадування таємниці, що часто супроводжується несподіваними сюжетними поворотами культур [5].

Семантичний рівень детективу формується завдяки повторюваним символам і темам, які забезпечують жанрову атмосферу та відображають його сутність. Центральним символом виступає злочин (найчастіше вбивство), що може мати різні мотиви та способи здійснення. Крім того, у творах постійно з'являються образи слідчих, злочинців, свідків, жертв і представників поліції. Серед ключових тем — зрада, ревності, підозра, пошук справедливості та моральні дилеми культурами [5].

Важливою рисою семантики є високий рівень напруження, інтрига та несподіванки, що виникають у процесі розслідування. До цього додається використання психологічних, культурних і соціальних аспектів, які ускладнюють переклад таких текстів [8].

Завдання перекладача полягає у збереженні змісту й контексту оригіналу. Це означає необхідність точного відтворення психологічних характеристик персонажів та передачі культурного й соціального

середовища, у якому розгортається дія. Для цього перекладач має добре орієнтуватися в культурі та менталітеті країни, мова якої перекладається, а також володіти достатнім лінгвістичним і стилістичним досвідом культурами.

Ефективний переклад детективів вимагає дотримання логічної послідовності подій, точності у відтворенні доказів і повідомлень, а також збереження культурного контексту.

Попри багатовікову історію перекладу, спроби його теоретичного осмислення завжди відставали від практики. Перші труднощі, пов'язані з визначенням сутності перекладу, були виокремлені саме практиками, які наголошували, що їхнє розв'язання сприятиме окресленню перспектив перекладацької діяльності.

У процесі дослідження сутності перекладу важливим є визначення самого терміна, що залежить від наукової школи та дослідницької мети. Існує багато дефініцій, які відрізняються за семантичними, структурними та функціональними підходами. Наприклад, Ч. Табер визначає переклад як передачу найближчих відповідників оригінального повідомлення з погляду стилю та значення [9, с. 48]. Ю. Найда трактує його як заміну компонентів чи структур однієї мови на відповідники іншої [1, с. 50].

Отже, перекладацька еквівалентність не зводиться лише до структурно-семантичної чи функціональної, а постає як складне синтетичне явище, що регулюється низкою взаємопов'язаних обмежень. Хоча досягнення повної еквівалентності видається теоретично неможливим, на практиці воно реалізується завдяки творчій праці перекладачів.

Суперечність між вимогою структурно-семантичної та функціональної еквівалентності полягає в тому, що прагнення зберегти семантичну й формальну схожість може не узгоджуватися з необхідністю забезпечення комунікативної подібності. Сучасне перекладознавство виходить із того, що принципи «очуження» та «одомашнення» у чистому вигляді існують лише в теорії, тоді як на практиці перекладачі інтуїтивно прагнуть досягти балансу, комбінуючи різні прийоми перекладу залежно від конкретної ситуації.

Принцип одомашнення спрямований на максимально адекватну передачу основного сенсу, а стратегія очуження направлена на передачу специфіки форми, іншими словами вона називається стратегією форми. Після вибору стратегії смислу, перекладач явно уникає всіх можливий проблем, які можуть виникнути на шляху до розуміння смислу тексту, водночас жертвуючи тими особливостями форми, котрі можуть зробити складнішим сприйняття тексту іншомовним реципієнтом. У випадку вибору стратегії форми, перекладач, навпаки, повинен часто жертвувати

сміисловою простотою з метою найвищого рівня вираження нетривіальної специфіки структури тексту оригіналу, що може відігравати роль як маркерів індивідуально-авторського стилю, так і бути характерними мовностилістичними рисами стилю чи епохи [4, с. 59].

З погляду функціонально-комунікативної спрямованості виокремлюють такі три типи перекладу: суспільно-політичний, художній та спеціальний.

Переклад відповідно до способу виконання може бути:

- усним, тобто таким, який виконується на слух;
- усним, тобто таким, який виконується з листа;
- письмовим;
- послідовним / синхронним.

Основними типами усного перекладу є синхронний (*synchronous*) та послідовний (*consecutive*) [3, с. 11].

У загальному перекладознавстві наявні різні класифікації перекладів відповідно до конкретних критеріїв.

За формою виділяють усний та письмовий типи перекладу.

Відповідно до аспектів взаємозв'язку з текстом оригіналу існують такі різновиди перекладу:

1. Дослівний переклад – це така механічна підстановка лексичних одиниць конкретної мови як відповідників слів іншої мови за умов збереження структури.

2. Вільний переклад, який допомагає відтворити загальний зміст тексту засобами іншої мови згідно з розумінням перекладача (не беручи до уваги формальну відповідність між мовою-перекладом та мовою-оригіналом).

За критерієм участі людини виділяють такі різновиди перекладу:

1. Машинний – це автоматичний переклад тексту, котрий здійснюється електронними машинами. Операційними критеріями машинного перекладу, котрий використовує принцип «синтезу через аналіз», називають:

- парсер – синтаксичне (чи в інших моделях, морфологічне та фонетичне) дослідження вхідного тексту з використанням граматики та лексикону;

- трансфер – використання проміжних рівнів презентації вхідного тексту шляхом використання мов-посередників, конструкцій знань, синтаксичних та лексичних фільтрів тощо;

- синтез вихідного тексту на основі лексикону та граматики [4, с. 118].

Відповідно до жанрово-стилістичної приналежності тексту виокремлюють:

- спеціальний переклад, тобто інформативний (науково-технічний, газетно-публіцистичний, офіційно-діловий, переклад релігійних текстів тощо);

- художній переклад.

Відповідно до галузі спілкування виокремлюють:

- науковий;
- художній;
- технічний;
- юридичний;
- релігійний;
- політичний;
- побутовий тощо [6, с. 73].

Беручи до уваги основні проблеми, котрі можуть утворитися у процесі виконання перекладу, виникає проблема перекладності/неперекладності. Це питання є одним із домінуючих напрямків сучасної перекладацької науки.

Проблема перекладності та неперекладності належить до найдавніших і водночас найскладніших у перекладознавстві. Вона охоплює цілу низку аспектів, що становлять інтерес для лінгвіста:

- мовний і мовленнєвий;
- контекстуальний і текстуальний;
- психолінгвістичний і психологічний;
- нормативний і культурологічний тощо.

Дослідник перекладу має усвідомлювати нерозривність цих критеріїв, навіть якщо у власних студіях він надає перевагу окремим із них. Особливу роль у визначенні перекладності відіграють мовні чинники, релевантність яких встановлюється через їхню текстуальну реалізацію. Неперекладність може проявлятися як у ситуативному вимірі, так і на системному рівні.

Висновки. Отже, переклад як явище має багатовікову історію та виступає одним із ключових чинників розвитку цивілізації. Його становлення від усної форми до письмової забезпечило доступ до культурних надбань різних народів і сприяло формуванню міжкультурного діалогу. Теоретичне осмислення перекладу завжди відставало від практики, проте саме практика стала джерелом перших наукових узагальнень.

Сучасне перекладознавство розглядає переклад як багатогранний процес, що поєднує структурно-семантичні та комунікативно-функціональні аспекти.

Різноманітні класифікації перекладу (за формою, способом виконання, жанрово-стилістичною приналежністю, сферою спілкування) демонструють його універсальність і здатність охоплювати всі сфери людської діяльності. Особливе місце займає проблема перекладності та

неперекладності, яка й сьогодні залишається однією з провідних тем досліджень. Таким чином, переклад постає не лише як технічна операція заміни мовних одиниць, а як складний творчий процес, що вимагає від перекладача глибоких знань, культурної чутливості та здатності балансувати між стратегіями смислу й форми. Саме завдяки цьому переклад забезпечує збереження змісту, стилю та культурного контексту, виконуючи роль мосту між мовами, культурами та епохами.

Література:

1. Гармаш О. Л. Лінгвосинергетичний аспект розвитку словникового фонду англійської мови: монографія. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. 324 с.
2. Єнікєєва С. М. Синергетична лінгвістика як напрямок дослідження мовних явищ і процесів. Нова філологія. 2014. № 62. С. 45–50.
3. Зацний Ю. А. Тенденції та процеси розвитку лексико-семантичної макросистеми сучасної англійської мови. Актуальні питання іноземної філології. 2016. № 4. С. 68–74.
4. Калюжна А. Б. Лінгвокогнітивні підстави взаємодії ключових концептів детективного дискурсу. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. 2017. Вип. 85. С. 88–95.
5. Мартинюк А. П. Перспективи дискурсивного напряму дослідження концептів. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. 2009. Вип. 56, № 837. С. 14–18.
6. Крісті А. П'ятеро поросят; Таємниця Індійського острова. Донецьк: Донбас, 1991. 448 с.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
8. Семенюк О. В. Фольклорні лексичні інновації як одне з джерел формування авторської мовно-поетичної картини світу (на матеріалі лексичних новотворів П. Тичини). Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). 2015. С. 630–635.
9. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London: Routledge, 1992.

References:

1. Harmash, O.L. (2011). Lihvosynerhetychnyi aspekt rozvytku slovnykovoho fondu anhliiskoi movy [Linguosynergetic aspect of the development of the English vocabulary stock]. Zaporizhzhia: Zaporizkyi natsionalnyi universytet [in Ukrainian].
2. Yenikieieva, S.M. (2014). Synerhetychna lnhvistyka yak napriamok doslidzhennia movnykh yavyshev i protsesiv [Synergetic linguistics as a direction of linguistic phenomena and processes research]. Nova filolohiia, 62, 45–50 [in Ukrainian].
3. Zatsnyi, Yu.A. (2016). Tendentsii ta protsesy rozvytku leksyko-semantychnoi makrosystemy suchasnoi anhliiskoi movy [Trends and processes in the development of the lexical-semantic macrosystem of the modern English language]. Aktualni pytannia inozemnoi filolohii, 4, 68–74 [in Ukrainian].

4. Kaliuzhna, A.B. (2017). Lihvokohnityvni pidstavy vzaiemodii kliuchovykh kontseptiv detektyvnoho dyskursu [Linguocognitive foundations of interaction of key concepts in detective discourse]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Serii: Romano-hermanska filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov, 85, 88–95 [in Ukrainian].

5. Martyniuk, A.P. (2009). Perspektyvy dyskursyvnoho napriamu doslidzhennia kontseptiv [Prospects of the discursive approach to concept research]. Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Serii: Romano-hermanska filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov, 56(837), 14–18 [in Ukrainian].

6. Kristi, A. (1991). Piatero porosiati; Taiemnytsia Indiiskoho ostrova [Five Little Pigs; And Then There Were None]. Donetsk: Donbas [in Ukrainian].

7. Selivanova, O.O. (2008). Suchasna linhvistyka: napriamy ta problemy [Modern linguistics: directions and problems]. Poltava: Dovkillia-K [in Ukrainian].

8. Semeniuk, O.V. (2015). Folklorni leksychni innovatsii yak odne z dzherel formuvannia avtorskoi movno-poetychnoi kartyny svitu (na materialy leksychnykh novotvoriv P. Tychyny) [Folklore lexical innovations as one of the sources of forming the author's linguistic and poetic worldview (based on lexical innovations of P. Tychyna)]. Naukovi zapysky. Serii: Filolohichni nauky (movoznavstvo), 630–635 [in Ukrainian].

9. Baker, M. (1992). In other words: A coursebook on translation. London: Routledge.

Дата першого надходження статті до видання: 15.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.05.2026